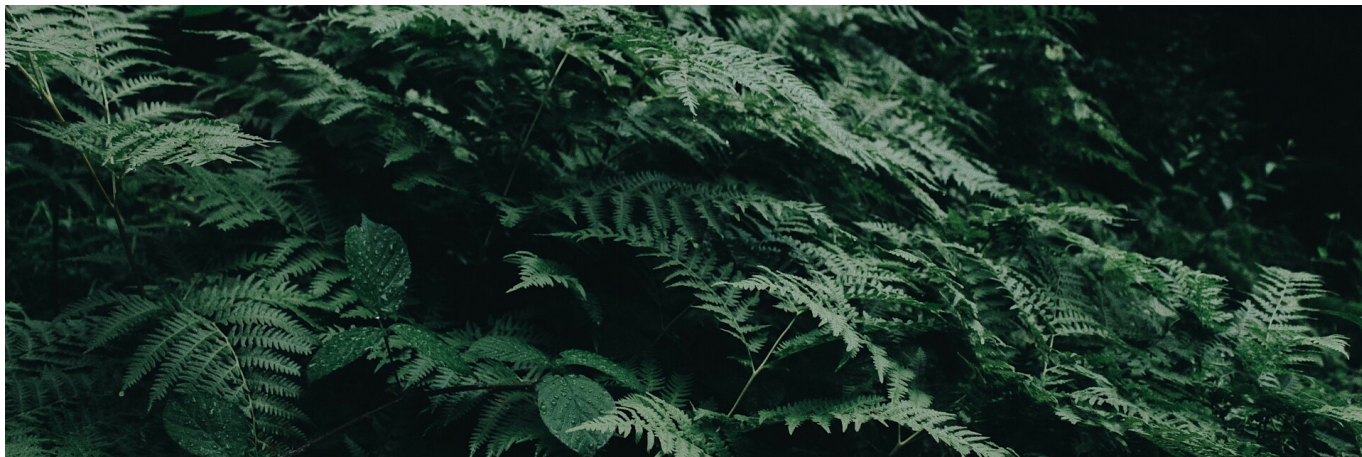

Rajska natura w *Panu Tadeuszu*

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Samouczek cz. 1](#)
- [Samouczek cz. 2](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 138.
- Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 135.
- Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 137–138.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,
księga trzecia, wersy 548–568, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,
księga pierwsza, wersy 186–198, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1965.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,
księga trzecia, wersy 630–654, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz, księga trzecia, wersy 270–289*, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.
- Źródło: Tomasz Poller, *Przyroda, cywilizacja, kultura w refleksji Adama Mickiewicza*, „Państwo i Społeczeństwo”, nr 2004/2, s. 224–225.

Rajska natura w *Panu Tadeuszu*

Jak ukazać piękno utraconej Ojczyzny? Jak oddać jej niepowtarzalność?

Mickiewicz pisał *Pana Tadeusza* w Paryżu i wyidealizowane obrazy Ojczyzny były wyrazem jego głębokiej tęsknoty za opuszczonym krajem. Bogactwo i różnorodność natury stanowiły wspaniałe tło dla przedstawienia szlacheckich obyczajów, dla oddania charakteru miejsca i epoki. Pomysłowość Mickiewicza w ukazywaniu skarbów natury, pieczołowitość w katalogowaniu jej zjawisk wydaje się nieograniczona. Jakich środków stylistycznych używał? Jak tworzył swoje niezwykle opisy?

Twoje cele

- Przeanalizujesz fragmenty *Pana Tadeusza*, zawierające opisy rajskej przyrody.
- Opisziesz środki stylistyczne wykorzystane dla zobrazowania piękna i bogactwa natury w dziele Mickiewicza.
- Zastanowisz się, czy idealizacja obrazu utraconego kraju to jedynie zabieg poetycki, czy wyraz uczuć emigranta.
- Zredagujesz tekst o charakterze argumentacyjnym na temat idealizacji przyrody w *Panu Tadeuszu* Adama Mickiewicza.

Przeczytaj

Polecenie 1

Uważnie przeczytaj teksty krytyczne zamieszczone poniżej oraz fragmenty *Pana Tadeusza*. Zastanów się, w jaki sposób Adam Mickiewicz dokonuje w swoim dziele idealizacji przyrody. Jaki jest cel tego zabiegu? Jakie środki wyrazu artystycznego wykorzystuje poeta? Zapisz swoje przemyślenia.

Porządek Mickiewiczowskiego świata

((Dorota Siwicka

Romantyzm 1822 – 1863

Najistotniejszą cechą świata w Soplicowie jest **harmonia**. Niewielka i zamknięta geograficznie przestrzeń poematu tworzy mikrokosmos, w którym wszystko – ludzie i natura – ma przypisane sobie miejsce i określoną rolę do wypełnienia. Dzięki temu zyskuje przejrzystość i żyje własnym wewnętrznym rytmem, do pewnego stopnia niezależnym od wielkich światowych wydarzeń.

Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 135.

Fragment nr 1

((Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz,

księga pierwsza, wersy 186–198

Słońce ostatnich kresów nieba dochodziło,
Mniej silnie, ale szerzej niż we dnie świeciło,
Całe zaczerwienione, jak zdrowe oblicze

Gospodarza, gdy prace skończywszy rolnicze
Na spoczynek powraca; już krąg promienisty
Spuszcza się na wierzch boru i już pomrok mglisty,
Napełniając wierzchołki i gałęzie drzewa,
Cały las wiąże w jedno i jakoby zlewa;
I bór czernił się na kształt ogromnego gmachu,
Słońce nad nim czerwone jak pożar na dachu;
Wtem zapadło do głębi; jeszcze przez konary
Błysnęło, jako świeca przez okienic szpary,
I zgasło. [...]

Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,

księga pierwsza, wersy 186–198, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Warszawa 1965.

((Dorota Siwicka

Romantyzm 1822 – 1863

W poemacie Mickiewicza człowiek jest nie tylko częścią społeczności, lecz również częścią przyrody. I z nią żyje w zgodzie. [...] Dwór otaczają zadbane ogrody i sady, żyzne, dobrze zagospodarowane pola, dalej rozciągają się bory, dzika już, lecz równie przyjazna jak dom natura. [...] Nieraz przedstawiana przez romantyków jako groźna i nieokiełznana, natura jest tu pogodna i bezpieczna, jakby cała była wielkim ogrodem, rajem, po którym bez lęku przechadzali się pierwsi ludzie, nie skłóceni jeszcze z boskimi stworzeniami.

Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 137–138.

Thomas Cole, *The Garden of Eden*, 1828

Źródło: domena publiczna.

Grzybobranie, ilustracja do III księgi "Pana Tadeusza". Reprodukacja fot. obrazu Franciszka Kostrzewskiego (1826–1911).

Źródło: domena publiczna.

((Dorota Siwicka

Romantyzm 1822 – 1863

Wszystkie te stworzenia przedstawił Mickiewicz w *Panu Tadeuszu* tak, jakby chcąc ocalić je dla pamięci, zabierał je na arkę Noego, z tą

różnicą z w poemacie znalazły się nie tylko zwierzęta, ale także rośliny, zjawiska atmosferyczne [...]. Często używanym środkiem jest **animizacja** przyrody i jej szczególny przypadek – **antropomorfizacja**: np. kapusta obdarzona zostaje łysiną, bo (podobnie zresztą jak gwiazdy – oczami, arbuzy – brzuchem. Pojawia się **psychizacja** przyrody: np. powietrze trwoży się, krowa dziwi się i wzdycha, wieprz marudzi i dąsa się. W Mickiewiczowskich porównaniach zwierzęta „pożyczają” cechy od innych zwierząt: np. derkacz szybuje po niebie jak szczupak w Niemnie, jastrząb trzepie skrzydłami jak motyl, oraz od roślin: np. króliki wykwitają spod ziemi jak narcyzy. Zdarza się, iż także ludzie nabierają cech roślin czy zwierząt: np. Gerwazy zostaje porównany raz do psa, a raz do rysia, Telimenę – do pstrej gąsienicy, ułan – do słonecznika. [...] Ludzie, rzeczy i przyroda żyją bowiem w *Panu Tadeuszu* wspólnym rytmem. Dzielą się uczuciami, przeglądają się w sobie nawzajem, łącząc się w licznych powinowactwach. Jest to romantyczna natura żywa, która nie stanowi jedynie tła dla ludzi, lecz obdarzona zostaje duszą, **natura czująca**.

Źródło: Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822 – 1863*, Warszawa 1995, s. 138.

Ferdynand Ruszczyc, *Krajobraz litewski*, między 1898 a 1902

Źródło: ze zbiorów Muzeum Narodowego w Krakowie, domena publiczna.

((Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz,

księga trzecia, wersy 630–654

«I miał rozum! zawołał Tadeusz z zapalem:
Te Państwa niebo włoskie, jak o nim słyszałem,
Błękitne, czyste, wszak to jak zamarzła woda;
Czyż nie piękniejsze stokroć wiatr i niepogoda?
U nas dość głowę podnieść, ileż to widoków!
Ileż scen i obrazów z samej gry obłoków!
Bo każda chmura inna: na przykład jesienna
Pełźnie jak żółw leniwa, ulewą brzemienna,
I z nieba aż do ziemi spuszcza długie smugi
Jak rozwite warkocze, to są deszczu strugi;
Chmura z gradem, jak balon, szybko z wiatrem leci,
Krağła, ciemnobłękitna, w środku żółto świeci,
Szum wielki słychać wkoło; nawet te codzienne,
Patrzcie Państwo, te białe chmurki, jak odmienne!
Zrazu jak stada dzikich gęsi lub łabędzi,
A z tyłu wiatr jak sokoł do kupy je pędzi:
Ściskają się, grubieją, rosną, nowe dziwy!
Dostają krzywych karków, rozpuszczają grzywy,
Wysuwają nóg rzędy i po niebios sklepie
Przelatują jak tabun rumaków po stepie:
Wszystkie białe jak srebro, zmieszały się – nagle
Z ich karków rosną maszty, z grzyw szerokie żagle,
Tabun zmienia się w okręt i wspaniałe płynie
Cicho, z wolna, po niebios błękitnej równinie!»
Hrabia i Telimena pogłádali w górę [...]

Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,

księga trzecia, wersy 630–654, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.

Świat jako dzieło Stwórcy

((Tomasz Poller

Przyroda, cywilizacja, kultura w refleksji Adama Mickiewicza

Do wątków chrześcijańskich, obecnych u Mickiewicza zaliczyć należy uzasadnienie wartości świata jako dzieła Stwórcy, a także związaną z tym i wyrażaną przez Ojców Kościoła czy średniowiecze myśl o wyższości piękna natury nad pięknem sztuki. U Mickiewicza czytelne są zresztą wpływy obecnego w chrześcijańskiej mistyce pojęcia „boskiej miłości stworzenia”, oznaczającej wyjście z egoizmu i patrzenia na świat przez pryzmat własnych korzyści.

Szczególne znaczenie nabiera dla Mickiewicza symboliczne pojęcie świata jako dzieła oraz pojęcie stwórczego działania Boga jako paradygmatycznego wobec twórczości artysty ziemskiego. Obok obecności tego wątku w rozważaniach teoretycznych ukazane zostało to już w napisanym w 1830 r. wierszu *Arcymistrz*. Bóg jest tu pojmowany przede wszystkim jako Najwyższy Artysta – poeta, muzyk, malarz i rzeźbiarz zarazem. Równocześnie w świetle tej metaforyki właśnie poezja i muzyka stanowią najwyższe atrybuty boskości. Bóg komponuje i wykonuje pieśń wraz z duchami i żywiołami przyrody.

„Jest mistrz, co wszystkie duchy wziął do chóru
I wszystkie serca nastroił do wtóru,
Wszystkie żywioły naciągnął jak struny:
A wodząc po nich wichry i pioruny,
Jedną pieśń śpiewa i gra od początku:
A świat dotychczas nie pojął jej wątku”.

Źródło: Tomasz Poller, *Przyroda, cywilizacja, kultura w refleksji Adama Mickiewicza*, „Państwo i Społeczeństwo”, nr 2004/2, s. 224–225.

Fragment nr 3

Adam Mickiewicz

“ Pan Tadeusz,

księga trzecia, wersy 548–568

A przecież wokoło nich ciągnęły się lasy
Litewskie! tak poważne i tak pełne krasy! –
Czeremchy opłatane dzikich chmielów wieńcem,
Jarzębiny ze świeżym pasterskim rumieńcem,
Leszczyna jak **menada** z zielonymi berły,
Ubranymi jak w grona, w orzechowe perły;

A niżej dziatwa leśna: głóg w objęciu kalin,
Ożyna czarne usta tuląca do malin.
Drzewa i krzewy liśćmi wzięły się za ręce,
Jak do tańca stojące panny i młodzieńce
Wkoło pary małżonków. Stoi pośród grona
Para, nad całą leśną gromadą wzniesiona
Wysmukłością kibici i barwy powabem,
Brzoza biała, kochanka, z małżonkiem swym grabem.
A dalej, jakby starce na dzieci i wnuki
Patrzą siedząc w milczeniu, tu sędziwe buki,
Tam matrony topole i mchami brodaty
Dąb, włożywszy pięć wieków na swój kark garbaty,
Wspiera się, jak na grobów połamanych słupach,
Na dębów, przodków swoich, skamieniałych trupach.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*,

księga trzecia, wersy 548–568, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.

Fragment nr 4

“ Adam Mickiewicz

Pan Tadeusz, księga trzecia, wersy 270–289

Inne pospólstwo grzybów pogardzone w braku
Dla szkodliwości albo niedobrego smaku;
Lecz nie są bez użytku, one zwierza pasą
I gniazdem są owadów i gajów okrasą.
Na zielonym obrusie łąk, jako szeregi

Naczyń stołowych sterczą: tu z krągłymi brzegi
S u r o j a d k i srebrzyste, żółte i czerwone,
Niby czareczki różnym winem napełnione;
K o ź l a k, jak przewrócone kubka dno wypukłe,
L e j k i, jako szampańskie kieliszki wysmukłe,
B i e l a k i krągłe, białe, szerokie i płaskie,
Jakby mlekiem nalane filiżanki saskie,
I kulista, czarniawym pyłkiem napełniona
P u r c h a w k a, jak pieprzniczka – zaś innych imiona
Znane tylko w zajęczym lub wilczym języku,
Od ludzi nie ochrzczone; a jest ich bez liku.
Ni wilczych, ni zajęczych nikt dotknąć nie raczy,
A kto schyla się ku nim, gdy błąd swój obaczy,
Zagniewany, grzyb złamie albo nogą kopnie;
Tak szpecąc trawę, czyni bardzo nieroztropnie.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz, księga trzecia, wersy 270–289*, [w:] Adam Mickiewicz, *Pan Tadeusz*, Wrocław 1965.

Słownik

animizacja

(łac. *animatio* – ożywienie) – rodzaj metafory polegającej na przypisywaniu przedmiotom, zjawiskom przyrody lub pojęciom abstrakcyjnym właściwości istot żywych

antropomorfizacja

(gr. *ánthrōpos* – człowiek + *morphē* – wygląd, kształt) – przenośnia polegająca na przypisywaniu cech ludzkich zwierzętom, roślinom, przedmiotom, zjawiskom lub pojęciom abstrakcyjnym

idealizacja

(gr. *idéa* – wyobrażenie) – wyobrażanie sobie lub przedstawianie czegoś jako dużo lepszego niż jest w rzeczywistości

psychizacja

(gr. *psýchē* – dusza) – obrazowe uzewnętrznienie stanu duszy z wykorzystaniem elementów świata przyrody, np. burzy

Samouczek cz. 1

Konstruowanie pracy na temat:

Piękno przyrody w *Panu Tadeuszu*.

Na podstawie wskazanych fragmentów dzieła udowodnij, że Mickiewicz dokonał w eposie zabiegu idealizacji przyrody. Podaj obrazy i środki językowe, których użył w tym celu.

Polecenie 1

Przygotuj się do efektywnego słuchania i notowania. Podczas pierwszego wysłuchania treści samouczka zanotuj w punktach kolejne etapy analizy. Wykorzystasz je później podczas redagowania własnej pracy.

Samouczek cz. 1

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DP9YBBgxC>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe zawiera pierwszą część samouczka podpowiadającego, jak napisać pracę na temat piękna przyrody w *Panu Tadeuszu*.

Samouczek cz. 2

Polecenie 1

Wypisz w tabeli, za pomocą jakich obrazów oraz środków językowych pisarz dokonuje idealizacji krajobrazu.

cytat

środki językowe

funkcja w utworze

Samouczek cz. 2

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DBQIWhZu0>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Nagranie filmowe zawiera drugą część samouczka podpowiadającego, jak napisać pracę na temat piękna przyrody w *Panu Tadeuszu*.

Ćwiczenie 1

Korzystając z samouczka, nagrania i tekstu oraz dostępnych ci źródeł tradycyjnych i online, wypisz cechy przypisywane słońcu, niebu, lasom i grzybom.

słońce

cechy fizyczne przedmiotu
opisu

cechy alegoryczne przypisane
przez poetę

symbolika pochodząca
z innych źródeł

niebo

cechy fizyczne przedmiotu
opisu

cechy alegoryczne przypisane
przez poetę

symbolika pochodząca
z innych źródeł

las

cechy fizyczne przedmiotu
opisu

cechy alegoryczne przypisane
przez poetę

symbolika pochodząca
z innych źródeł

grzyby

cechy fizyczne przedmiotu
opisu

cechy alegoryczne przypisane
przez poetę

symbolika pochodząca
z innych źródeł

Ćwiczenie 2

Zastanów się, jakie znaczenie może mieć kontekst biograficzny i historyczny w takim sposobie przedstawieniu przyrody w *Panu Tadeuszu*. Zanotuj swoje przemyślenia.

Dla nauczyciela

Autor: Katarzyna Lewandowska

Przedmiot: Język polski

Temat: Rajska natura w *Panu Tadeuszu*

Grupa docelowa:

Szkoła ponadpodstawowa, liceum ogólnokształcące, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

I. Kształcenie literackie i kulturowe.

1. Czytanie utworów literackich. Uczeń:

4) rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego poznane w szkole podstawowej oraz środki znaczeniowe: oksymoron, peryfrazę, eufonię, hiperbolę; leksykalne, w tym frazeologizmy; składniowe: antytezę, paralelizm, wyliczenie, epiforę, elipsę; wersyfikacyjne, w tym przerzutnię; określa ich funkcje;

5) interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego;

8) wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe;

9) rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programami epoki literackiej, zjawiskami społecznymi, historycznymi, egzystencjalnymi i estetycznymi; poddaje ją refleksji;

10) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania: świata przedstawionego (fabuły, bohaterów, akcji, wątków, motywów), narracji, sytuacji lirycznej; interpretuje je i wartościuje;

14) przedstawia propozycję interpretacji utworu, wskazuje w tekście miejsca, które mogą stanowić argumenty na poparcie jego propozycji interpretacyjnej;

15) wykorzystuje w interpretacji utworów literackich potrzebne konteksty, szczególnie kontekst historycznoliteracki, historyczny, polityczny, kulturowy, filozoficzny, biograficzny, mitologiczny, biblijny, egzystencjalny;

2. Odbiór tekstów kultury. Uczeń:

1) przetwarza i hierarchizuje informacje z tekstów, np. publicystycznych, popularnonaukowych, naukowych;

2) analizuje strukturę tekstu: odczytuje jego sens, główną myśl, sposób prowadzenia wywodu oraz argumentację;

II. Kształcenie językowe.

4. Ortografia i interpunkcja. Uczeń:

1) stosuje zasady ortografii i interpunkcji, w tym szczególnie: pisowni wielką i małą literą, pisowni łącznej i rozłącznej partykuły nie oraz partykuły -bym, -byś, -by z różnymi częściami mowy; pisowni zakończeń -ji, -ii, -i ; zapisu przedrostków roz-, bez-, wes-, wz-, ws-; pisowni przyimków złożonych; pisowni nosówek (a, ę) oraz połączeń om, on, em, en ; pisowni skrótów i skrótowców;

III. Tworzenie wypowiedzi.

2. Mówienie i pisanie. Uczeń:

2) buduje wypowiedź w sposób świadomy, ze znajomością jej funkcji językowej,

z uwzględnieniem celu i adresata, z zachowaniem zasad retoryki;

4) zgodnie z normami formułuje pytania, odpowiedzi, oceny, redaguje informacje, uzasadnienia, komentarze, głos w dyskusji;

6) tworzy spójne wypowiedzi w następujących formach gatunkowych: wypowiedź o charakterze argumentacyjnym, referat, szkic interpretacyjny, szkic krytyczny, definicja, hasło encyklopedyczne, notatka syntetyzująca;

IV. Samokształcenie.

1. rozwija umiejętność pracy samodzielnej między innymi przez przygotowanie różnorodnych form prezentacji własnego stanowiska;

2. porządkuje informacje w problemowe całości poprzez ich wartościowanie; syntetyzuje poznawane treści wokół problemu, tematu, zagadnienia oraz wykorzystuje je w swoich wypowiedziach;

6. wybiera z tekstu odpowiednie cytaty i stosuje je w wypowiedzi;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie wielojęzyczności;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji.

Cele operacyjne. Uczeń:

- analizuje fragmenty *Pana Tadeusza*, zawierające opisy rajskiej przyrody,
- opisuje środki stylistyczne wykorzystane dla zobrazowania piękna i bogactwa natury w dziele Mickiewicza,
- ocenia, czy idealizacja obrazu utraconego kraju to jedynie zabieg poetycki, czy wyraz uczuć emigranta,
- redaguje tekst o charakterze argumentacyjnym na temat idealizacji przyrody w *Panu Tadeuszu* Adama Mickiewicza.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- dyskusja;
- z użyciem e-podręcznika;
- praca z tekstem.

Formy pracy:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg lekcji

Przed lekcją:

1. Przygotowanie do zajęć. Nauczyciel loguje się na platformie i udostępnia uczniom e-materiał: „Rajska natura w *Panu Tadeuszu*”. Następnie prosi uczniów o zapoznanie się z fragmentami dzieła Mickiewicza zacytowanymi w bloku tekstowym lekcji oraz wyszukanie w tekście *Pana Tadeusza* innych opisów natury.
2. **Przekład intersemiotyczny.** Wybrani uczniowie przygotowują przykłady dzieł sztuki, które korespondują z opisami przyrody z *Pana Tadeusza*, wraz z uzasadnieniem. W swoich wypowiedziach powinni zwrócić uwagę na elementy przekładu intertekstualnego oraz zastosować aparat pojęciowy właściwy omawianiu tekstu literackiego oraz plastycznego.

Faza wprowadzająca:

1. Nauczyciel wyświetla na tablicy temat lekcji oraz cele zajęć, omawiając lub ustalając razem z uczniami kryteria sukcesu.
2. Nauczyciel prosi, by uczniowie wyjaśnili, na czym, ich zdaniem, polega idealizacja. Uczniowie, w trakcie dyskusji, ustalają wspólnie definicję tego pojęcia. W tej części lekcji powinna nastąpić prezentacja obrazów nawiązujących do Mickiewiczowskich opisów natury. Uczniowie prezentują je i uzasadniają swój wybór. Pozostali mogą się podzielić swoimi opiniami na temat prezentowanych dzieł i trafności ich wyboru. Później nauczyciel informuje uczestników zajęć, że praca podczas lekcji będzie przebiegała w parach. Uczniowie mają za zadanie, wykorzystując samouczek zamieszczony w e-materiale, przygotować się do zredagowania tekstu o charakterze

argumentacyjnym. Polecenie do pracy brzmi: Na podstawie wskazanych fragmentów dzieła udowodnij, że Mickiewicz dokonał w eposie zabiegu idealizacji przyrody. Wskaż obrazy i środki językowe, których użył w tym celu.

Faza realizacyjna:

1. Uczniowie przystępują do pracy w parach, odpowiadając na kolejne pytania i wykonując polecenia, posiłkując się przy tym samouczkiem. Nauczyciel udziela im wsparcia, jeśli jest potrzebne. Efektem pracy grup powinien być konspekt pracy o charakterze argumentacyjnym.

Faza podsumowująca:

1. Prowadzący prosi wybrane dwójki o prezentację efektów ich pracy. Poprawia ewentualne usterki, uzupełnia odpowiedzi uczniów. Może ocenić pracę zespołów. Uczniowie wspólnie ustalają, w jakim celu Adam Mickiewicz dokonał idealizacji przyrody w *Panu Tadeuszu*.

Praca domowa:

1. Napisz tekst o charakterze argumentacyjnym, w którym udowodnisz, że Mickiewicz dokonał w *Panu Tadeuszu* idealizacji przyrody. Wskaż obrazy i środki językowe, których użył w tym celu.

Materiały pomocnicze:

- Bożena Chrzastowska, *Autor – dzieło – poetyka. Problemy interpretacji w szkole*, w: *Metodyka literatury*, tom 2, wybór i oprac. J. Pachecka, A. Piątkowska, K. Sałkiewicz, Warszawa 2002.
- Dorota Siwicka, *Romantyzm 1822–1863*, Warszawa 1995.
- Witold Bobiński, *Konteksty kulturowe w dydaktyce literatury*, w: *Polonista w szkole*, pod red. Anny Janus-Sitarz, Kraków 2004.

Wskazówki metodyczne

- Uczniowie mogą wykorzystać samouczek podczas powtórki przed egzaminem maturalnym.